

Kontzientzia ekologikoa

Hitz, kontzientzi hartze eta mugimendu mota berri bat sortzen denerako, aldameneko eskeptikoak laster bota ohi du sententzia: moda. Eta moda guztien antzera, pasakorra, iraupen ilaburrekoa.

Ekologiaz honela pentsatzen duena, gure ustetan, guztiz oker dabil. Mugimendu hau, elur-bolaren antzo, handituz, haziz joango da, gerora. Hasi besterik ez da egin.

Mugimendu sozial eta politikoa da, eta ez arinkeria bat, ez snobismo bat. Burrukatzen duen gaitza, gure gizarte modernoaren muin-muinekoa da. Gizarte berriari, gaitz berriak, esan daiteke. Bai. Eta burruka eta sendabide berriak. Horietakoa da burruka ekologikoa.

Herri hazietakoa, eta berri-berria da mugimendu ekologikoa. 1960.eko hamarraldiko azken partean jaioa. 1968.az geroztik ari da gorpuzten. Atseginez aitortzen dute ekologi zaleek Frantziako 1968.eko Maiatzarekin duten lotura eta izpiritu batasuna. Harrez gero hedatu da Ipar Ameriketan, Japonian eta European mugimendu hau.

Gure artean, kontzientzi hartze hau ez da beatnik eta hippyen mugimendu bidez gertatu. Geroagokoa da, bateko, Eta besteko, hasieratik bertatik ekintza politikoari (ez alderdi politikoari) lotuago agertu zen: gizarte higuigarri eta jasangaitz hori bertanbehera utziz ihes egin beharrean, aldatzera, iraultzera jo zuen hemengoak.

Euskal Herrian, zuzenki, kutsadura eta satsuduraren aurkako burrukaren bidez sortu eta sartu da kontzientzia ekologikoa, baina berezikiago zentral nuklearren aurkako mobilizazioei esker. Pinuaren prentsa txarrak ere lagundu du. Ezin daiteke oraindik esan, jendea biziki sentsibilizaturik dagoenik. Baina, tira, asko aurreratu da. Horren seinale dira sortzen ari diren hainbeste asoziazio, elkarte, ekintza, eta egin ohi diren hainbeste hitzaldi eta artikulu. Bestelako begiz ikusi eta bestelako sentikortasunez bizi du orain jendeak —batipat gazteriak— ingurua, hala nola, hiba zikina, lantegien erre hondakina, Bilboko kiratsa, monokultiboa, pinua, zentral nuklearra, hirien planketarik eza, industriaren hazkuntza desordenatua, giza pilatze basa, autobidearen pasaguneak, autoen kutsadura, zarata... azken urteotako zenbait ekintza nabarmen gogora ekartzearren.

Hazkuntzaren, aurrerapenaren, progresoarean aurpegi beltza da hau guztiau. Progresoa eta teknika dela eta gizon modernoak bizi izan duen optimismo «beat» horren astotik jaisten hasiak gara. Gizarte modernoaren hauziperatzean, ekologi kontzientziak izan du, bai, parterik. Eta egia esan, ingurura begiratzuz, ezin uka badagoela zertaz larriturik eta axolaturik: uste zenaren kontra, mundua —lurra— ez da agorrezinezko sistema; demografi ugalketa honek superpopulaziora garamatza, gizonaren bizi-ingurunea degradatuz doa, hiritzarretako jende-pilaketa horietako bizilagunengan txarketa psikiko bat baino gehiago nabari da (kriminalitatea ere gora), lur landua eta lur-kultura eskastuz doaz, janariak kutsatzen ari dira, ur errekurtsuak galduz doaz, pozoin-lekuneak ugalduz, elementuen ziklo naturala gero eta zailagoa da. Aisa luza genezake «heriotzaren mekanismo» horren zerrenda.

Paisaje beltz honen aurrean, zein jokabide har? Poeta eta ameslarien, hippyen edo eta MITekoen ikuspegi katastrofikorik eta abisu apokaliptikorik ez dugu geure egiten, halen arrazoirik ukatu gabe, noski. Problematika ekologikoaren sakontasuna eta erremedioaren guztizkotasuna irakurtzen dugu guk hor.

Baina nola uler ekologia eta problematika ekologikoa?

Ekologia ez da estetikan amaitzen. Izadiaren, paisajearen edertasunean, lurraren azalean, agortzen da batzuren zat ekologia. Erredukzio edo murriztapen bat da.

Bada beste joera bat, ekologia «ruralismo mitiko» dei

genezakeenaz nahasten duena. Izadira, iturrietara itzultzea ballitzan ekologia.

Baina ekologiaren hirugarren murriztapena —eta arris-
kurik handiena ere hauxe da—, ekologia problema tekniko
huts bezala planteatzean datza. Ekologiak planteatu ohi di-
tuen arazo ororen soluzioa, politikoa ez baino teknikoa
dela uste du zenbaitek. Jokabide ezaguna da: arazoak ba-
nan banan hartu, ingurutik isolatu, eta bakoitzari bere irten-
bidea eman. Gauza batek bakarrik huts egiten du: proble-
mak. Problemak banaka trataturik, problemaren egiazko fun-
tsa ezkutatu egin ohi da holakoetan. Arazoari eman behar
zaion tratamendurako teknologiak ez du balio. Teknologia,
zilo-miloak estaltzeko gauza da. Baina ez sistema birpen-
tsatzeko. Eta horixe da hain zuzen ekologiak planteatzen
duen hauzi nagusia.

Ekologiaren problematika teknologiaren alorrera muga-
tu nahia, kapitalismoaren pentsaera eta jokua da. Honek
bere geroa prestatzeko duen estratagema: nork sortuko
ditu, ba, kutsadura eta satsadura deusezteko teknika gai-
luak? Horrela, produkzio «garbiaren» monopolioa ere berak
du. Eta gaurdaino naturaren aurka burrukatuz etorri denak,
natura kapitalizatuz egingo du aurrera.

Baina, guretzat, hauzia ez da satsadura, ez eta kutsa-
dura. Gaitzaren sintomak dira hauk. Gaitza bera da senda-
tu beharrekoa: gizarte sistema, Mendebaleko zibilizazio
modelua. Premiazkoa da gure gizarte-moduztapenaren oin-
harriak desmitifikatzea. Etengabeko hazkuntza ekonomikoa-
ren sinesmenean eta progresoaren desiragarritasun guz-
tizkoan eraikitik dago gizarte moderno hau. Horixek dira
gure kulturaren lehen balioak. Horixek, kapitalismoaren
muineko printzipioak. Gizona, Eguzki hauzoko Gengis Khan
da; izadia, makinaren eta teknikaren probaleku. Hona frui-
tuak. Kapitalismoa eta ekologia elkargaitzak dira. Baina,
kasu: sozialismoa ere ez bait da panazea. Sozialismo kla-
sikoak —eta marxismoak orobat— ekologiaren hedadura
berria bereganatu beharko du, baldin soluzio taxuzkorik
eman nahi badu. Izan ere, gizartearen aldakuntza, aurre-
rantzean, gizonaren eta izadiaren arteko erlazioen aldakun-
tza zehar igarotzen da.